Ч. 44. Pocztowa należytosc opłacono ryczałtem.

Львів, неділя 27. жовтня 1929. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41.

Телеф. Друкарні: 29-26.

День боротьби зі зневірою.

Було це тому літ одинацять. Не так то давно, але багато з того часу вже призабулося. Тепер ми з тугою линемо думками у те недавнє минуле і згадуємо, на який то подвиг ми тоді спромоглися. Наш тодішній подвиг скінчився невдачею, але ми все таки гордимося ним. Ми перед цілим світом засвідчили тим своїм подвигом, що ми жиємо і прагнемо волі. Ми через той подвиг самі себе пізнали й побачили, що ми не лежибоки, коли ходить про велике народнє діло. Ми пізнали тоді, яка могутня сила дрімає в нашому народі.

Але, кажемо, багато дечого з того часу призабулось. Призабулось через невдачу, яка не одного зломала. Багато тих зломанців, яких називають безхребетниками, набралось в нашому народі і вони то опоганюють память нашого подвигу сперед 11 літ та ширять в народі зневіру. Неначеб з нашою невдачею зовсім не стало народньої сили. Неначеб та невдача повернула нас в рабів, які можуть жити лиш чужою ласкою.

Призабулось за той недовгий час найголовніше, а саме: де була взялась у нас та сила, яка дала нам змогу доконати діла сперед 11 літ. А та сила заключалась тоді в двох словах: український нарід. Тоді український нарід, як один — починаючи від тих, що тепер згуртовані в Обєднанні, і кінчаючи на тих, що опинились між комуністами, — весь згуртувався був біля свого національного прапору, який заповідав йому волю. Те одиноке стремління — до волі — обєднало весь український нарід і якраз це обєднання дало нам силу до того славного подвигу.

Але прийшла невдача. Де її не буває! Вона є спутницею кожної справи, кожного діла. І ми не були перед нею забезпечені. Зложилось на це дуже багато причин. Заважило на цьому й те, що за довго виховувала наш нарід неволя. Але невдача не означає програної. І кожний, хто тямить час сперед 11 літ, у кого свіжий в памяти наш величавий подвиг, той не рахує нашої невдачі програною. Тепер завдяки нашому подвигові, завдяки подібним подвигам інших народів, сам час працює для покривджених, отже працює і для нашого права.

Кожного року ми згадуємо 1-ий листопад 1918-го року. Кожний 1-ий листопад нагадує нам найсвітлішу хвилину в житті нашого народу після довгих літ неволі. Кожна така пригадка скріплює нашу віру у краще майбутнє. Хай-же й цьогорічна пригадка скріпить наші серця і загріє нас до творчої праці, яка згодом мусить довести нас до нашої цілі!

Хай цьогорічний 1-ий листопад стане для нас днем обєднання всього українського народу на фронті боротьби за своє право! Хай цей день буде днем боротьби зі зневірою і її сіячами!

Хто винен?

Про більшовиків і як вони дивляться на українців.

У Львові відбувся недавно Всеукраїнський Освітній Конґрес. На тому конґресі мали бути представники Рад. України, але вони не приїхали, а потім прислали телеґраму, що їм не дозволив приїхати польський уряд. Поза тим не було з Рад. України ні одного привіту для конґресу.

Це мусіло звернути увагу не лише учасників конґресу, але й всіх тих, що цікавились конґресом і читали про нього в ґазетах. Тим більше, що тепер нікому з нас не треба вже доказувати, що українці по обох боках Збруча є одним народом, і що головна сила нашого народу є якраз за Збручем.

Хто знає відносини на Рад. Україні, той не здивувався, чому звідтіль ніхто не прислав привітання. Але виглядало це дивним для тих, які не знають тих відносин і вірять більшовицькій пропаґанді, що за Збручем є українська незалежна держава і що там українцям дуже добре живеться. Отже тепер і тим можна пояснити, чого українці зза Збруча віднослись так „холодно" до Всеукраїнського Освітнього Конґресу.

З Рад. України наспіли дуже сумні відомости. По всій Україні більшовики перевели масові арешти українців. В самому Київі виарештовано до 40 передових українських діячів, а між ними таких видних осіб, як Єфремова, Ніковського і голову української автокефальної церкви Чехівського. Арештованих по цілій Україні українських селян, робітників і студентів нараховують до 1000 осіб. Всіх арештованих підозрівають, що вони належали до української національної протимосковської орґанізації. Ці арешти переводжено якраз у той час, коли у Львові відбувався конґрес і пізніще. А що великий український національний рух на Україні більшовики звязують з закордоном, отже й з Галичиною, то кожний привіт висланий конґресові був би зарахований, як доказ того звязку. Це й є головна причина, чому з Рад. України не було привітів.

Що воно так, а не інакше, то доказують голоси більшовицької преси про конґрес. Щож там пишуть? А ось що пише харківський „Комуніст": „Звичайно, так старанно намагаючись зашифрувати свою ундівську, угодовецьку, зрадницьку політику, своє щире співробітництво з пілсудчиною, ундо-фашисти в ніякому разі не могли допустити, щоби на їхньому конґресі змогли виступати представники політики освітніх установ Радянської України!"

Второпали? Виходить, що конґрес вийшов зі зрадницької політики і що самі українці не пустили на конґрес представників з Рад. України. Одним словом злодій кричить: „ловіть злоідя!"

Не краще пишуть про конґрес і инші більшовицькі ґазети. Отже ясно, що ніхто не міг осмілитися вітати той конґрес, бо це також назвали би більшовики зрадництвом і т. п.

Хто мав змогу переглядати колинебудь більшовицькі ґазети, той мусів замітити, що там ще ніколи не було найменшої доброї згадки про наш український громадський рух. Все опаскуджене, зогиджене, все український національний табор звязаний з пілсудчиною, з вислугою полякам і т. д. Навіть українських комуністів, які не слухають наказів з Москви, більшовики рахують запроданцями.

Хайже з того кожний читач сам зміркує, що то таке ота Рад. Україна і як там живеться нашому українському народові. Це кольонія Москви і більше нічого. Там український нарід мусить так само, як і на инших землях, тяжко боротися за свої права.

Нові арештування.

Польські ґазети розписуються про дальші арештування української молоді за приналежність до української військової орґанізації. Між іншими арештовано Стефанію Кордуба, студентку фільософії, якій закидують, що під прибраним іменем Полі Бронфман брала участь в нападі на грошевого листоноша Кохановського. Крім того арештовано Ярославу Кліш, урядничку видавничого товариства „Червона Калина". Закидують їй, що була в змові зі студентами, які приготовляли замах на Східні Торги у Львові та готовились застрілити поліційного комісаря Федушина. Вона мала передавати їм зброю. До слідчої вязниці попала також студентка Парашка Пікас, що мала розповсюднювати тайну ґазетку „Сурму".

В гляданню за членами тайної військової орґанізації арештовано Ярослава Кульчицького, Стефана Царя і Володимира Гупку, що готовились підпалити державний ліс між Винниками і Підберізцями, залізничі маґазини у Винниках і фільварки в Чижикові та Гаях. Провідником цілої акції уважають студента Крушельницького, що давав іншим прикази, зброю та запальні матеріяли. Як пишуть польські ґазети, він мав голосити, що панська земля має бути поділена між селян, а заки до того прийде, нищити все, що панське і державне. Поліція веде дальше слідство.

—o—

Опадало листя.

Природа приготовлялась до зимового сну.

Трава жовкла.

Листя опадало

Вітер свистав і вигравав на прутиках обнажених дерев осінні мельодії.

Останні листочки на деревині тріпотались, як підстрелені пташки в передсмертних судорогах.

Осінній смуток заглядав у віконця землянок і оцілілих хат.

Серпанком-мрякою покривала осінь звалища по війні.

Перетомлений народ вертав з ріжних далеких сторін і блукав по руїні.

Опадало листя, збільшувало сум.

Природа приготовлялась до зимового сну. Народ зломаний і розбитий тонув у задумі над своєю руїною.

. . . .

На мурах города князів замаяв рідній прапор.

Осінній вітер підхопив його поли і свист вітру перемінився в музику боєвих труб.

— За волю!

— За кращу долю!

І стрепенувся народ.

Життям загорілись стомлені очі.

Стрільці перепросили зненавиджені кріси й гармати.

Високо маяв рідній прапор і додавав сили стомленим рукам тримати твердо кріс.

Народ забув про руїну.

Народ забув про втому.

Він бачив рідній прапор над собою.

Він тримав твердо кріс в руках.

Він бачив перед собою волю.

. . . .

Природа приготовлялась до зимового сну, — народ прокинувся до вільного життя.

Осінній сум в природі перемінився в радість стомлених душ вільного народу.

. . . .

Це був 1-ий листопад 1918-го року.

Гр. Гладкий.

Перед скликанням сойму.

Скликання сойму є тепер найважнійшою справою польської внутрішної політики. Обі законодатні установи, сойм і сенат будуть скликані на 31. жовтня, як цього вимагає конституція. Однак перше засідання сойму буде щойно 5. листопада, бо 1. і 2. листопада припадають латинські свята, а 3. неділя.

Польські опозиційні партії готовляться до рішучої розправи з теперішним урядом. Всі ліві партії рішили виступити з заявою недовіря для уряду. Цю заяву мають підтримати навіть вшехполяки.

Про майбутню поставу самого уряду супроти сойму говорять всіляко. Розвязання сойму входить вже менше в рахунок, а зате числяться з уступленням кабінету Світальського. Зачувати, що Світальський не буде ждати на заяву недовіря, але як тільки переконається, що внесення лівиці може перейти, сам добровільно уступить. Наслідником Світальського мав би бути ґен. Сосновський, найблизчий приятель Пілсудського.

Сяк чи так, внутрішне положення Польщі загострюється.

Wyciąg z protokołu spólnego z dnia 17. października 1929 r.

Sąd okręgowy we Lwowie XXVI. Wydział karny w sprawie Pr. 352|29. na posiedzeniu niejawnem w dniu 17. paźdz ernika 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora okręgowego postanawia: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76, rozp. Prez. Rzep. P. z dnia 10. maja 1927 r. Dzr. U. Rzp. P. Nr. 45, poz. 398, dokonane dnia 9 października 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie druku pt. „Swoboda" Nr. 42 z dnia 13. października 1929 r. z powodu arsykułów pt.: 1) Ne opuskaty rue" 2) „Pered ważkym zawtra" zawierających znamiona występku z art. 1 rop. Prez. Rzp. P z dnia 10. V. 1927 r. Dz. U. Rzp. Nr. 45, poz. 399.b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporzdzenia rozpowszechniania powyższego druku. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpałnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tego rozporządzenia. Przewodniczący: J. Aktoniewicz wr. Protokułanr: Z. Kułczyckyi wr. Za zgodność: Müller st. sekr;

—o—

В справі громадських буджетів.

На основі польських законів бюджетовий рік сільських і міських громад починається і кінчиться в тому самому обрахунковому часі, що бюджет держави. Польська конституція постановляє, що державний бюджет починається дня 1. квітня, а кінчиться дня 31. березня, отже й річний громадський бюджет починається не від календарного року, а від 1. квітня. Але громадська рада має обовязок ухвалити бюджет далеко скорше, щоби надзірна влада мала час його затвердити, зглядно поробити відповідні зміни. Обовязуючі міністеріяльні розпорядки постановляють, що *всі сільські громади мають ухвалити громадський бюджет до 1. січня і переслати його надзірній владі до затвердження.* Мійські громади мають зробити те саме до 1-го лютого. Начальники сільських громад мають обовязок ще скорійше, а саме перед 16. грудня, уложити прелімінар бюджету так, щоби він міг бути виложений до прилюдного відома на 14 днів перед тим, заки прийде під наради громадської ради.

Як бачимо, то зближається час укладання і ухвалювання громадських бюджетів. З громадського бюджету можна на перший погляд пізнати, яка є громадська господарка і які люди правлять громадою. Українські громадські ради повинні твердо постояти за права громадської самоуправи, а в першу чергу за бюджетове право громади. Нові громадські бюджети повинні бути уложені так, щоби з них вийшла користь для населення громади і українського народу.

Про зміст громадських бюджетів напишу другим разом.

В. Целевич.

Громадський рух у Сокальщині.

Останнє літо, не виключаючи навіть пори жнив, зазначилось в Сокальшині богатьома святочними обходами з нагоди ріжних важнійших подій по громадах.

Цінний цей обяв передовсім тому, що всі підготовчі праці і виконання підчас тих обходів лежало виключно в руках дотичних громад. Був це вияв небуденної енерґії і життєздібности нашого села.

До таких свят належали: посвячення власних нововибудованих домівок (читальняних або кооперативних), свята спортові (здвиги Лугів і Соколів) і поминки по упавших за волю України. На протязі від травня до вересня я записав таких свят 16. В половині випадків мав я нагоду брати в них участь та ствердити цю величезну роботу, яку ведуть по наших громадах поодинокі провідники, в більшости селяни.

За ними безупинна мозольна праця, в котрій зуміли вони творити ті цінности, без яких нарід не є народом. Хайжеж хоч цих кілька слів згадки буде для них піддержкою в праці, для якої вони себе віддали! Нехай цей ідеал, для котрого працюють, дасть їм силу поборювати всі перешкоди!

Згадаю тут обходи по громадах, в котрих брав я особисто участь. Є ними: Городиловичі, Боратин, Волсвин, Корчин, Яструбичі, Себечів, Ванів. Всюди підготовлено ці свята з найбільшою докладністю і з великим накладом праці. Цим віддано великі послуги всім національно-громадянським змаганням цілого сокальського повіту, створивши ними відповідний будуючий настрій. Памятайте друзі, що спільними зусиллями створимо умовини для кращого життя в нашій дорогій Батьківщині!

Володимир Кохан.

Просвітня нарада в Ходорові.

Дня 17. жовтня ц. р. відбулася в Ходорові нарада відпоручників читалень. Нараді проводив голова філії о. Т. Прийма. Взяло участь у нараді 50 відпоручників, між якими заступлене було й жіноцтво, надто приїхав також голова Т-ва „Просвіта" М. Галущинський. В довгій річевій розмові звернено увагу головно на те, що має бути головним змістом освітнього життя на селі. Розглядано також причини того, чому освітнє життя села не пливе так живо, як це було би бажане. Підставою до цеї розмови були завваження голови філії, котрий особисто на місцях приглядається життю, відвідуючи читальні й влаштовуючи подібні наради з членами читалень. У розмові забирали голос відпоручники: Ковальчук, п-і Юревич, Багляй, о. Козак, Мода, голова Галущинський і ін. Одні звертали увагу на потребу бібліотек, кращого ставлення аматорських вистав, інші на потребу живого звязку через відповідних освітних інструкторів, а далі й ведення ріжного рода самоосвітних гуртків, від поборювання неписьменности та курсу читання і писання починаючи. Голова Галушинський навязуючи до переведеної розмови подавав практичні ради й вказівки, чим і як виповнити життя в читальни.

Слід піднести те, що ходорівська філія доволі часто влаштовує свої наради, не тільки в Ходорові, але й в інших місцевостях Ходорівщини. На кілька днів перед описуваною нарадою відбулася така сама в Стрілиськах нових. Найблизчу нараду назначено на кінець листопада.

Як випали жнива?

Урядово стверджують, що сьогорічний збір з морґа виносив, залежно від якости землі: жита від 8 до 12 кірців, пшениці від 8 до 14, вівса і ячменю 12 до 20 кірців. Порівнуючи жнива з двох останніх років, бачимо, що сьогорічний збір жита і пшениці трохи перевисшує збір з минулого року, зате збір вівса і ячменю є значно менший.

Збір паші був цього року обильний, так що сільські господарі можуть добре перезимувати живий інвентар.

Теплі осінні дні й достаточна вогкість вплинули корисно на цукровість бураків. Бараболя зародила добре. Найслабше випали збори землеплодів на Поморю, де видатність збіжа на третину менша як торік.

Вічовий рух.

СОКАЛЬЩИНА. День 6. жовтня ц. р. лишиться на довго в памяти сокальського повіту. Відбулося того дня в Сокалі політичне віче, скликане Повітовим Народнім Комітетом, на яке прибули великі маси селянства зі Сокальщини і Белщини, а також з Волині і Холмщини. Це віче було виявом великих симпатій народу до праці і проводу Українського Національно-Демократичного Обєднання. Заразом було воно гідною маніфестацією сили і свідомости українського населення і гідною відповіддю тим, котрі бажали би його розбити і знищити. В тім дні промовив проречисто український селянин, хто для нього ворог, а хто приятель. Здав він іспит не лише перед представниками національного проводу, але добув для себе пошанівок і подив у чужих. Вічем проводив голова Обєднання і Українсь кої Парляментарної Репрезентації д-р Дмитро Левицький. Реферували посли: І. Ліщинський, С. Кузик, Д. Паліїв і В. Кохан. Це величаве віче доказало, що дорога, по якій ступає наш політичний провід Обєднання, є не лише правильною, але й одинокою! Піде нью вит рівало і дальше, бо того хоче сам народ!

ПІДГАЄЧЧИНА. Старанням Повітового Народнього Комітету Обєднання відбулося 8. вересня віче в Горожанці, на котре прибув посол В. Целевич. З Підгайців, як делеґати Повітового Народнього Комітету, їздили пп. О. Яворський і А. Ласовський. Віче отворив голова Пов. Нар. Ком. О. Яворський, до президії вибрано о. сов. Придаткевича, пароха з Горожанки. Віче ухвалило повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

РАВЩИНА. 15. вересня відбув посол Кохан віче в Забірю. На віче прийшли сотки громадян і не зважаючи на пізну вечірну пору, затрималися до кінця, щоби вислухати порад і вказівок посла. Передовсім скаржилися люде на безпримірне здирство поблизьких власників дібр, котрі вимагають від селян прим. за пасовисько одної штуки худоби аж 32 дні відрібку. Громаді тим важче з тим боротись, що не має свого власного пасовиска. Через те виростають вічно непорозуміння між громадою і дідичами. Громада Забіре є одною з найбільше національно свідомих равського повіту, але під господарським оглядом дуже бідна, а це в наслідок страшного роздріблення і невидайности ґрунтів. Все-таки є надія, що при справних працях в орґанізаціях, які в селі повстали, дасться богато дечого направити.

—o—

Наші партійні справи.

Дня 18. вересня ц. р. відбувся в Турці Повітовий Народній Зїзд. Зїзд відкрив дотеперішний голова Пов. Народнього Комітету д-р Кондрат і зложив зібраним делеґатам громад справоздання з праці за останній рік. Потім делеґат Центрального Комітету посол Кохан виголосив орґанізаційний реферат, подаючи до відома присутнім вимоги нового зміненого орґанізаційного статуту. В дискусії слідне було у присутніх велике заінтересування своєю

Як я дістався до українського війська.

Принагідні розмови.

Мій знакомий забіг до мене до дому. За останній місяць появлялись в ґазетах щораз якісь нові вістки про тих, що й досі проповідують „братство і равенство", і знакомому було цікаво знати, як то покінчилось моє довіря до того „равенства і братства". Ми коротенько згадали про подію в більшовицькому посольстві в Парижі, про війну більшовиків з китайцями за китайську залізницю, поділились враженнями з нових страшних вісток про те, що богато українців вивезено з України втертим шляхом на північ або запроторено в ґюрму. А потім нараз знакомий вірвав і згадав про моє військо. То щож ти, питає, зробив з тим „распоряженієм"?

— „Распоряженіє", — кажу — „распоряженієм", але навіть московське „распоряженіє" не може скувати людської волі. Воно лиш нагадало мені стару історію „рівних з рівними і вільних з вільними" і ще більше запалило моє бажання дістатися на Україну.

Я пішов на хитрощі. Зажадав, щоби мене з роботи вислали до табору, там записався на чеха, зголосився до чеського леґіону і вже за тиждень мене везли разом з іншими під чеським прапором на Україну. Перша чеська дивізія була вже на фронті, а друга стояла на Полтавщині. От туди й мене привезли та вписали до „седміго ческо-словенскіго татржанскіго стршелковіго плуку".

— Добрий інтерес — замітив знакомий: то замісць українського вояка ти став „пепічком".

— На жаль! І аж повних два місяці виходив з пепіками на вечірню молитву, де з 4-ох тисяч грудей неслось під українське небо могутнє: „Где домов муй, где власть є ма...*)

— Аж два місяці!... А чомуж ти зараз не подався до українського війська, як був уже на Україні?

— Чому не подався... Я зараз на третій день поїхав на перепустку до Київа і зголосився до Українського Військового Комітету. Пів дня бігав безвпинно то на гору то на долину величезної камениці, де містився комітет, і розпитував. Нарешті допитався: в якійсь канцелярії сказали мені те саме, що відповідали московські начальники: нема такого розпорядження, щоби галичан приймати до українського війська...

— І щож ти на те?

— Щож мав робити — повернув до пепічків і муштрувався та в поході підтягав за чехами: „прапоре наш рудо-білі, знаку наше ческе сілі". Два місяці!

— А потім?

— Потім довідався, що вже є „распоряженіє"; в Київі почав формуватися курінь з галичан. Тоді вже й у Київі почали роскушувати оте „равенство і братство".

— І ти просто поїхав собі до Київа.

— Не забігай! Це тільки в нас у декого все так легко виходить. Там не так було. Я ще мусів звести цілу баталію з командою чеського полку.

— А тож за що?

— За те саме українське військо. Я зголосився до рапорту і просив, щоби мене перенесли службово до того куріня, який формувався. На це заготовили мені в полку папери, що висилають мене до карного табору для полонених в Дарниці.

— Що ти кажеш?

— Те, що чуєш! Коли я довідався про те, зараз побіг до адютанта і вже зовсім не по військовому вилаявся. Яж, кажу, не звільняюсь з війська, лиш переходжу до иншої частини! І ледви з трудом вдалося мені переконати його і він виставив мені звичайні перехідні документи. Тоді щойно я поїхав до Київа.

— Ну й історія. Тут є над чим задуматись, — рішив мій знакомий.

— А є над чим задуматись!... І чехи дечого мене навчили і лиш тоді московське „братство і равенство" я побачив таким, яким воно було. Ще спочатку здавалось мені, що то лиш я мусів хитрощами добиратись до свого рідного війська. Потім довідався, що всі мої товариші по зброї з Галичини мусіли просто втікати з московських таборів, щоби дістатись на Україну. І це була для нас дуже добра наука. Вона вилікувала нас від всякого „братства і равенства". Кожний з нас зрозумів, що будеш братом і рівним, коли будеш вільним. І за ту волю падали наші товариші на полях боїв і за неї гинули і досі гинуть під стінами „чрезвичайок" з рук тих, що репетували і репетують про „братство і равенство". Але хіба зрозумієш, що з того часу до нас ніяк не приставало те „равенство і братство". Це була вивіска потрібна для легковірів, щоб їх прибрати до своїх рук, які ослабила революція. І прибірали і прибірають, особливо тих, що не знають або забули історію 1917—1920 років.

Гр. Гл.

*) Чеський національний гимн.

політичною орґанізацією та підтвердило віру в її успіх також на нашій Бойківщині. Забирали слово на орґанізаційні теми також і селяне. Вибір Повітового Народнього Комітету дає запевнення, що розпочата праця політичної орґанізації в повіті піде дальшим ходом. На голову Комітету покликано знов д-ра Кондрата.

Дня 21. вересня відбув посол Кохан довірочну нараду в селі Запалові любачівського повіту. Слід зазначити, що староство заборонило послови відбути справоздавчі посольські віча в Запалові, Бігалях, Кудровиці, Сухій Воли, Любачеві і Башні. Нарада в Запалові зібрала велике число людей. Запалів — громада свідома і національно певна, має ідейних людей і це дає певність гарних успіхів у громадській роботі.

Перенесення стрілецьких мощів в Комарні.

Похорони. — Арешти.

Дня 17. жовтня ц. р. відбулося в Комарні перенесення мощів Стрільців, поляглих в 1918 р. Похоронами займалася філія Товариства Охорони Воєнних Могил. Похід ішов під проводом священика і при супроводі жалібної музики. Поліція зібралася тимчасом перед цвинтарем і не хотіла перепустити похорону на цвинтар, але потім уступила.

В ночі арештовано за протидержавний демонстраційний похід студентів фільософії: Івана Радовича і Михайла Пеленського та міщан Івана Мусаковича, Володимира Іваськевича і Івана Ґрошевського. Трьох останніх на інтервенцію посла Тершаківця на другий день рано випущено. Пос. Тершаковець інтервеніював також в справі приспішення слідства, але слідчий суддя заявив, що ще не має актів з поліції. В цілій Комарнянщині з причин тих подій панує велике огірчення.

По широкому світі.

ЗА ПАНУВАННЯ НА МОРЯХ. Голова англійського уряду Мекдональд наробив трохи шуму у світі своєю акцією в справі припинення морських зброєнь. Вправді він погодився вже з Америкою щодо дальшої морскої політики, але голос мають ще інші держави, що розпоряджають також фльотами. Анґлія запросила їх на конференцію, яка в січни має бути в Льондоні, однак вони вже тепер кажуть, що зовсім не думають підчинитися під анґлійсько-американську команду, але будуть дальше будувати воєнні кораблі для охорони своїх берегів і кольоній. Найбільше гороїжиться Франція та Італія, а до них пристають Японія та полудневo-американські держави. Здається, що Анґлії не вдасться перевести свої пляни і ціла акція з припиненням морських зброєнь скінчиться пшиком.

ПРАВДА ПРО БІЛЬШОВИКІВ. Бувший більшовицький диплвомат Бесідовський, що вратувався від смерти з рук карного відділу московської чрезвичайки, перейшов до партії Керенського і розпочав боротьбу з більшовизмом. Він оголошує ріжні тайни радянської політики, між іншим і супроти України, що все являється загрозою для цілости Радянського Союзу. Визвольний рух на Рад. Україні, спрямований проти більшовицької влади, обняв широкі круги населення. Політика більшовиків зводиться до обдирання цього богатого краю, до вивозу хліба, цукру і сирівця. Наслідки цього такі, що Україна переживає господарську скруту. Українська радянська держава це обман. Всі державні і господарські установи обсаджені людьми, присланими з Москви, що сліпо виконують приказни центрального московського уряду. Українізацію припинено, бо радянська влада боїться зросту українського національного руху. Поваления радянського ладу, каже Бесідовський, зачнеться на Україні, де крім соціяльно-економічних чинників грають велику ролю національні прямування українців та їх ненависть до Московщини.

СТАЛІН УСТУПАЄ. Зачувати, що більшовицький диктатор Сталін, секретар комуністичної партії, має незабаром уступити. В Радянщині загально невдоволені з його протиселянської політики, особливо сільське населення, що обурене збіжовими реквізиціями. Одночасно доносять, що Сталін тяжко занедужав на нервовий розстрій і лежить в лічниці недалеко Москви. Лікарі радять йому повний 2-місячний відпочинок і вимагають від нього, щоби зовсім занехав політику.

В КИТАЮ розгорілася на ново домова війна. Прихильники ґен. Фенґа за намовою більшовиків стараються повалити національний уряд в Кантоні і привернути столицю в Пекіні. Таким чином Китай розпався на дві окремі держави, північну і південну. Між військами збунтованого ґен. Фенґа і військами нанкінського уряду розпочались бої. Одночасно розпочався від північної границі Манджурії більшовицький наступ. Більшовицькі війська заняли цілий ряд манджурських військ і посуваються в сторону Харбіну. Китайський уряд має тепер діло з зовнішним і внутрішним ворогом і його положення незавидне.

В ПАЛЕСТИНІ нема спокою, бо араби ніяк не хотять згодитись на панування жидівської меншости, піддержуваної Анґлією. Анґлійська влада судить тепер учасників недавних жидівсько-арабських заворушень, але тільки арабів, яких засуджує на смерть, а жидів оминає. Обурені араби протестують проти анґлійських заряджень, бойкотують жидів і рішили проголосити загальний страйк. Заноситься на нові грізні заворушення і жидів не охоронить навіть анґлійське військо.

АФҐАНІСТАН дістав знову нового короля. Прогнавши бувшого опришка Бачу Сакао і самозванця Габібулу, національні збори проголосили королем Надір-хана, що був давнійше військовим міністром попередного короля Аманули.

Зносять християнський календар.

Реформуючи свій календар, більшовики зміняють не тільки місяці й тижні, дають їм нові „революційні“ назви, але й зривають з християнським численням часу. Всі цивілізовані держави християнської доби рахують літа від народження Христа. Більшовики рішили рахувати час від більшовицької революції, так що теперішний рік є у них 12-ий.

Рішили також, щоби кождий день в тижні мав крім своєї революційної назви також свій знак. Знаком понеділку буде звізда, вівтірка серп, середи молот, четверга земля, пятниці прапор. Суботи і неділі зовсім не буде, бо більшовицький тиждень має тільки пять днів. Зробили це задля того, щоби неписьменні могли визнаватися в днях на основі тих знаків.

Як бавляться дідичі.

В часах тяжкої господарської скрути, коли цілий край, а особливо дрібноземельне селянство терпить нужду, панове ґрафи, дідичі величезних просторів землі, бавляться весело поза границями краю. Нужда широких робучих мас їм ані не в голові.

Такий ґраф Станислав Замойський виїхав на лови аж до середущої Африки. Застрілив він, як пишуть ґазети, 5 львів, 6 слонів, 1 носорожця, 2 гіпопотами, 12 буйволів, 9 крокодилів, 60 антильоп, 60 малп і безліч ріжних птиць. За гроші, які видав пан Замойський на коштовну їзду та зорґанізування ловів аж в далекій Африці, можна би зменшити нужду кількадесятьом хліборобським родинам, що живуть в його добрах і примирають з голоду.

Але що його людська недоля обходить?

НОВИНКИ.

— **Виїзд митрополита Шептицького до Риму.** 15. ц. м. виїхав зі Львова митрополит Шептицький на зїзд греко-кат. епископів до Риму. На головнім двірци у Львові попращало його греко-католицьке духовенство з професорами і студентами духовної академії. Митрополит поверне до Львова коло 10. листопада ц. р.

— **Новий гр.-кат. епископ.** В церкві св. Сергія в Римі відбулось 21. ц. м. висвячення нового гр.-кат. епископа Івана Бучка при участи митрополита Шептицького та епископів Хомишина і Коциловського. Епископ Бучко буде, як відомо, приділений до помочи хорому митрополитови.

— **Сіль подорожіла.** Міністерство скарбу підвисшило ціну кухонної соли з днем 1. листопада з 34 зол. на 35 зол. за 100 кґ. а ціну каімнної соли з 24 на 25 зол.

— **Крівава загадка.** На одній вулиці Варшави знайшли горожанина радянської республики Павла Самбова з перерізаним горлом. Перевезений до шпиталю він вмер, не вияснивши своєї пригоди. Здогадуються, що його спрятали зі світа більшовики, для котрих він був невигідний.

— **Більшовицькі місяці.** Більшовицький уряд затвердив проєкт нового революційного календаря. Місяці дістали назви від імен більшовицьких діячів, установ і т. п. Січень має називатися ленін, лютий сталін, березень маркс, квітень енґельс, травень дзержинський, червень комінтерн, липень совет, серпень чрвоноармієць, вересень буденний, жовтень ворошилов, листопад октябр, а грудень пролетар.

— **У власній обороні.** Лікар д-р Рижий з Городиславич пов. Бібрка, вертав 21. травня із Звенигорода, куди покликали його були задля заосмотрення парубків, ранених у бійці. Серед темноти напало на нього чотирох людей. Лікар перестерігав їх, але надармо. Вкінци вистрілив до напасників і ранив одного з них, Вас. Дзюлика, що помер опісля у шпитали. Дня 18. жовтня відповідав д-р Рижий за те перед судом у Львові. Розправа виказала, що обвинувачений ділав у власній обороні, тому трибунал увільнив його від вини й кари.

— **Обікрали церкву** в селі Бабинцях пов. Рогатин. Злодії дались замкнути в церкві по богослуженню, а в ночі добулися до шафи, де була скарбонка, яку взяли з собою. В скарбонці було 200 зол., 20 долярів і ріжні заграничні гроші.

— **Нещастя з літаком.** Над летунською площею в Ґрудзьондзи показував військовий летун Рачковський ріжні штуки. Нараз відорвалося одно крило літака і Рачковський впав з висоти 1000 метрів, убиваючись на місци.

— **Затонув корабель.** Великий анґлійський корабель „Експрес оф Канада“, що віз 500 пасажирів, наїхав на підводну скалу і розбився. Кілько людий згинуло, не знати, бо не вернули ще кораблі, які виплили на ратунок.

— **Не вільно бити дітий.** Міністер освіти видав обіжник до вчительства народніх шкіл про те, як виховувнти і карати дітвору. Бити дітий не вільно і за те чекає дисциплінарна кара аж до усунення з посади. Взагалі тілесна кара належить до минувшини, але все таки міністерство довідалося, що декуди вона ще не перевелась.

— **Головну поліційну школу** відкрито в місточку Мостах Великих поз. Жовква.

— **Поліцію на літаках** заводять в Зєдинених Державах північної Америки. В тій цілі заложено в Ню-Йорку школу, де будуть вчитись кандидати на літаючих кандидатів.

— **Дожебрався маєтку** якийсь Бернштайн в Еспанії. Ціле життя жив з людської милостині а вмираючи, лишив зажебрані гроші в сумі міліона франків.

— **Буки в мадярській армії.** В мадярському парляменті радять над законом, що впроваджує у війську на випадок війни тілесну кару від 10 до 25 буків. Проти цього закона є велика опозиція.

— **Камінний вуголь в Бережанщині.** При копанню керниці в місточку Козовій пов. Бережани відкрили в глибині 5 метрів поклад камінного вугля загрубшки півтора метра.

— **Ґазову бомбу** найшли на поли військових вправ Діброва коло Станиславова три пастушки з Опришовець. Бомба впала з літака, але не експльодувала. Один з пастушків підпалив її сірником і спричинив вибух, який усіх трьох покалічив. Одного з них відставлено до шпиталя.

— **На смерть через повішення** засудив карний суд в Золочеві Гринька Садового з Бордуляк за те, що застрілив ґаєвого Іцка Айрефа. Засуджений вніс просьбу, щоб його помилували.

— **Бандитизм.** На Петра Дубяка з Деляви, що вертав з торгу в Дрогобичи, напало по дорозі трьох опришків і зваливши його на землю, зрабували йому 275 зл. Поліція арештувала трьох підозрілих людий. — В Семенцях пов. Бучач напало на дім Мих. Межибрідського трьох людий, почорнених саджею. Вибралися по доляри, які він дістав за продане поле, однак сполошені сусідами, втікли. — На пільній дорозі між Олеськом і Вільниками напали бандити в ночи на емеритованого учителя Тадея Ігнатовича і зрабували йому 250 зл. Арештовано трьох підозрілих людий. — Крамаря Михайла Лебика, що їхав возом до Буська, ограбили по дорозі бандити, забираючи йому товари вартости 180 зл. Арештовано пятьох людий з околиці.

Відділ правної поради.

Веде посол В. Целевич.

ЗАМІТКА: У цьому відділі будемо давати відповіди на запити кожного передплатника „Свободи“. Листовну відповідь одержить лише той передплатник, що пришле почтовий значок за 25 сотиків.

В справі прав української мови в краківському воєвідстві.

Польські закони не дають українській мові ніяких прав на просторі краківського воєвідства, не дивлячись на це, що є цілі повіти замешкалі українським населенням. Тому грибівський староста мав право видати громадським радам і громадським урядам доручення, щоби вони завели у себе внутрішне урядування в польській мові. Українські посли в соймі виступили проти такого покривдження прав української мови, але покищо не вдалося ще їм змінити кривдячого нас закону про мову з дня 31. липня 1924 року.

В справі підписів на почтових рецепісах.

Деякі почтові уряди вимагають, щоби українці підписували своє імя і прізвище на рецепісах (посвідках відбору) в польській мові. Таке домагання почтових урядів є протизаконне, тому, що підпис є важний без огляду на це, в якій мові його зроблено. На протизаконне поступовання почтових урядів слід вносити зажалення до почтової дирекції, а колиби це не помогло, до міністерства почт і телеґрафів. Інформації відносяться до всіх українських земель.

Затягання позичок сільськими громадами.

На запит трьох громадських рад в Галичині і двох на Волині. чи сільські громадські ради можуть затягати позички, подаю потрібні пояснення.

1. Сільська громада в Галичині може затягнути позичку на основі ухвали громадської ради. На засіданню громадської ради мусить бути присутною половина членів ради, а коли позичка є вищою, як річний буджет громади, 2/3 членів ради. Ухвала западає звичайною більшістю голосів.

2. Сільська громада на Волині і Поліссю затягає позичку теж на основі ухвали громадської ради. На засіданню мусить бути присутніх 2/3 членів ради і ухвала мусить запасти більшістю 2/3 голосів.

Таку ухвалу громадської ради на затягнення позички мусить затвердити повітовий виділ а в Галичині тимчасовий повітовий виділ. Влада дає дозвіл на затягнення позички лише тоді, коли позичка має бути ужита на інвестиційні цілі прим. на закупно ліса, на будову громадського млина, на меліорацію громадських ґрунтів і т. п.

Чи підприємство, що лежить поза територією громади зглядно повіту, можна примусити до доплати за надмірне нищення громадських зглядно повітових доріг.

Трафляється у нас дуже часто, що якесь підприємство, прим.: тартак, хотяй не лежить на території громади чи навіть повіту, користується повітовими і громадськими дорогами і нищить їх далеко більше як мешканці громади, зглядно повіту. В тому випадку на основі постанов арт. 23. дорогового закону можна примусити таке підприємство до спеціяльної доплати, за надмірне руйнування доріг. Міністерство внутрішних справ виясняє воєводам в обіжнику з дня 3. листопада 1928 р., щоби вони зізваляли на доплати лише у тих випадках, коли знищення доріг такими підприємствами є незвичайно велике. Інформації відносяться до всіх українських земель.

Які постанови обовязують в надграничному районі?

Наші громадяне дуже часто питають відділ правної поради, чому політична влада не дозволяє деяким особам пробувати в громадах положених близько східної границі, чому та сама влада не дозволяє мешканцям громад ставити господарські і мешкальні будинки в найблизчому сусідстві границі. Щоби вияснити ці питання, подаю законні постанови, які обовязують в тій справі. Окремий розпорядок Президента Річипосполитої з дня 23. грудня 1927 р. про границі держави говорить і вирішує всі ті справи. Він розріжнює: 1. пояс граничної дороги; 2. надграничний район і 3. граничний пояс.

Пояс граничної дороги, це є простір ґрунту о ширині найвище 15 метрів, числячи від граничної лінії. Ґрунти, що входять до такого пояса граничної дороги, мають бути вільні від усякого такого уживання, яке перешкоджувало би охороні границі і мають служити за дорогу, якою ходила би гранична сторожа. Власники ґрунтів, що лежать в межах поясу граничної дороги, мають обовязок відступити державі на її жадання їх ґрунти за відшкодуванням.

Надграничний район обіймає простір ширини 2-х кільометрів від граничної лінії. В деяких випадках ширина цього простору може виносити навіть 6 кільометрів. Будування будинків в надграничному районі, як рівнож перебудова старих, вимагає спеціяльного дозволу повітового старости. З цього слідує, що істнують окремі утруднення, при будовах в надграничному районі.

Граничний пояс обіймає ті повіти, які прилягають до границі. Повітове староство має право на основі в горі наведеного розпорядку заборонити перебування в надграничному поясі, себто в положених над границею повітах, особам, які були карані судово, або адміністраційно за протидержавну діяльність, або за пачкарство. З тих виразних постанов закону слідує, що адміністраційна влада поступає протизаконно, коли заборонює особам української народности, які ніколи не були карані за протидержавну діяльність, або за пачкарство, перебувати в надграничних повітах. Проти такого зарядження влади слід вносити відклик до воєвідства, а колиб і це не помогло — позов до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

Оце коротко зібрані постанови розпорядку в справі постанов, які обовязують в награничних повітах.

Інформації відносяться до всіх українських земель.

ДОПИСИ.

ТРУСКАВЕЦЬ ПОВ. ДРОГОБИЧ. **Нема праці.** Село наше велике, гарне та богате. Маємо „Народний Дім“, в котрім містяться „Просвіта“, „Сільський Господар“ і кооператива „Здоровля“. Українське громадянство хоче працювати, головно молодше. На жаль нема доброго проводу і брак зацікавлення зі сторони старшої інтеліґенції. Теперішні проводирі так господарують, що незабаром всі наші „темні“ хлопці будуть польськими „стшельцами“. Бо чомуж не бути, коли в минулому році не була ні раз відчинена бібліотека, не було ні одних сходин, а навіть не передплачують такого українського часопису, як нпр. „Свобода“. На просьбу молоді засновано перед трьома роками початковий пласт. Члени зложили около 100 зл. на капелюхи, а пани проводирі так купували, що й досі нема капелюхів ні гроший а товариство розпалося. Панове проводирі, зачніть працювати! Скликуйте наради, давайте вистави та концерти, відчиніть бібліотеку і пренумеруйте часописи, а такою працею виховаєте свідоме українське покоління! **Свій.**

ЛЕТНЯ ПОВ. ДРОГОБИЧ. *Кацапське нахабство.* Село Летня в мединицькім судовім повіті було перед війною кацапським. Сьогодня починає брати в ньому верх українська національна думка. Ще в 1914 р. здвигнено датками селян та великим вкладом церковних грошей читальняний будинок, який весь час війни стояв невикінчений, на власність церкви. Місцеві студенти дали кілька аматорських вистав і за зібрані гроші викінчено будинок. За їх почином основано читальню „Просвіти“. Здавалось, що кацапщина пропала як ненависне лихо. Та прийшли вибори до сойму і кацапські нащадки у Львові не забули й за Летню та стали шукати в ній жиру. Під їх впливом місцеві потомки кацапів стали й собі підносити голови. Свідоміші голосували на українську лісту, темні на двайцятку і одинку. Читальню „Просвіти“ перенесено на Горбок з Великої Летні (село, поділене народом на Горбок, Велику Летню, Конець і Монастир, тягнеться на 7 км.) та приміщено в приватнім домі, а тимчасом виділ читальні взявся до будови „Народнього Дому“ на Горбку. Закуплено матеріял, дальші жертви збирається і є надія, що до кінця ц. р. будинок буде здвигнений. Багацько людий, побачивши при виборах, що кацапщина не має сьогодня ніякої основи, покинуло кацапство й перейшло до українського національного табору. Але знайшлася горстка кацапських „дубів“, що розпочали боротьбу за читальняний будинок. Ранком перед загальними зборами читальні забрали вони силою ключі, а коли о. парох Ю. Дуцько, під котрого зарядом находиться дім, зажадав звороту ключів, вони накинулись на нього з лайкою. Щоби однак показати, що кацапи ще щось значать, запросили собі до Летні на 28. липня ц. р. Івана Кушніра, урядника маґістрату, та коваля Леськова з Дрогобича, Р. Кіндія, кацапського „дуба“ з Літині та Антона Бехметюка, вислуженого австрійського жандарма з Мединич, з метою основання читальні Качковського. Що правда, народу немало зійшлося, але хиба на це, щоб подивитись на кацапське збіговище. Відтак заснували (відай для себе, бо членів на лік нема) чит. Качковського. Підчас „собранія“ на салю ввійшов парох о. Дуцько і запитався, яким правом розпоряджаються церковним будинком, на що кацапи відповіли лайкою. В додатку котрийсь із них понаписував на о. Дуцька багацько обидливих дурниць в „Землі й Волі“, сильно возвеличив „стойкість русских“ в Летні, а збіговище 12 людий назвав аж „торжеством“. Розуміється, що за обиду о. Дуцька цей відважний дописувач відповідатиме перед судом, а справу з будинком вирішить народнє голосування, а відтак суд. Відтак це півгодинне „торжество“ пішли ґаспада обливати горівкою до війта Гриня Кушніра. В тиждень опісля приїхав в село російський еімґрант Яновицький, що має провадити кооперативні курси та основувати кооперативу. „Ґаспада русскі“! Шкода вашого труду! Село пізналось вже на вас і за вами не піде! А громадяне Летні повинні взятись до праці і заложити свої кооперативи на Горбку, Летні та в Кінци! *Свідомий.*

ЛІСКИ К. БЕЛЗА. **(Успіхи і перепони культурно-освітної праці).** У нас почалася живіща просвітна праця, коли побудовано „Церковно-Народній Дім“ з просторою салею і сценою на театральні вистави і концерти. Дня 7. липня ц. р. заходом читальні „Просвіти“ відбувся концерт в честь Т. Шевченка. По відспіванню „Заповіту“ виголосив о. парох Ріпецький промову про значіння творів Шевченка для відродження нашого народу. Мішаний хор, під управою Л. Шаварського, місц. дяка, відспівав вязанку стрілецьких і народніх пісень. Члени читальні М. Хорташко, Т. Фоґа, І. Шелемей і М. Хорташко виголосили деклямації. Коли по концерті учасники заспівали національний гимн, поліцай зі Жнятина почав переривати, одначе спів гимну докінчено. В останніх двох місяцях відбулася на нашій сцені ціла низка театральних вистав. Місцевий аматорський гурток відограв штуку „Пещена дитина“. Вистава випала зовсім удатно завдяки великому режісерському трудові п. Е. Ріпецької. Три вистави: „За друзі свої“, „Пошились у дурні“ і „Батраки“ дав амат. гурток з поблизького холмського села Новосілок. По виставі „За друзі свої“ відспівав міш. хор з Новосілок під проводом п. С. Прокопа вязанку народніх пісень. Аматори з Костяшина виставили „Невольника“ та гарно вивязалися умілою грою зі свого завдання. Дня 15. вересня відограв амат. гурток читальні „Просвіти“ з Гільча народню штуку „Ой не ходи Грицю“. За удачне виведення цеї вистави належиться повне признання п. Т. Бачнюкови, начальникови громади і дякови в Гільчу. Коли в цім році читальня в Лісках діждалася вигідного приміщення та почала живіщу просвітну роботу, староство в Сокалі з кінцем квітня застановило читальню та зажадало поіменного спису членів. На основі цього спису почала поліція робити провірку членів та казала підписуватися тим членам, які ще вкладки не вплатили. Хоч читальня має 106 членів, які до часу заснування читальні вплатили членську вкладку, староство досі не реактувувало діяльности читальні. **Громадянин.**

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 39·75, селянська 36, жито 24, ячмінь 21·75, овес 23·—, сіно 9—12, околоти 10–12.

Худоба. Міська центральна торговиця платить за 1 кґ. живої ваги: Воли I ґат. 1·55—1·65, II ґат. 1·40—1·50, корови I ґат. 1·50—1·60, II ґат. 1·40—1·50, III 0·90—1·00, ялівки I ґат. 1·50—1·65, II ґат. 1·25—1·35, телята 1·55—1·75

Набіл. Маслосоюз продає: Масло десерове 6·20, 6·00, кухонне 5·00, сир звичайний 1·60, бриндзя 6·00, сметана 2·00, молоко 0·40, яйце 0·20, мід 3·20.

ГРОШІ. Доляр амет. 8·88, канад. 8·80, чеська корона 0·26, австр. шілінґ ·25, лей 0·05, франц. франк 0·34 фунт штерл. 43·50, червонець 7·50.

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.